

Бабич Олександр Вікторович,
аспірант кафедри економічної теорії та державних фінансів
Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління»
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-1385-5676>
e-mail: saha_alesandr@ukr.net

ПЕРСПЕКТИВИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті, завдяки статистичному аналізу, було доведено, що ринок праці в Україні в умовах воєнного стану характеризується значними диспропорціями. У порівнянні з попередніми п'ятьма роками ситуація на ринку праці змінилася на протилежну, оскільки за останні роки кількість безробітних та шукачів роботи перевищує кількість вакансій. Протягом двох останніх років спостерігається тенденція до зниження як вакансій так і зареєстрованих безробітних, проте цей показник не відображає реальної кількості шукачів роботи. Поряд з цим спостерігається різкий дефіцит кадрів в окремих галузях та сферах, як в освіті, енергетиці, водопостачанні та інших, тобто там, де необхідні кадри з високим рівнем кваліфікації.

У статті зроблено висновок, що завдяки направленій державній політиці щодо працевлаштування людей з інвалідністю відсоток працевлаштованих зростає. На таку ситуацію впливає також той факт, що кількість людей з інвалідністю збільшується у результаті війни, а значить – це люди, які мають і кваліфікацію, і досвід роботи, що при підтримці держави дає їм вищі шанси на працевлаштування. Проте працевлаштування осіб з інвалідністю в умовах диспропорції ринку є складним і через різке абсолютне зростання кількості таких людей відсоткове порівняння працевлаштованих не є достатньо коректним.

У статті запропоновано вважати перспективними напрямками роботи органів публічної влади, роботодавців та громадськості щодо працевлаштування осіб з інвалідністю їх законодавчу підтримку, розвиток дистанційної роботи, професійну реабілітацію і навчання, підтримку підприємництва для осіб з інвалідністю, діяльність з популяризації переваг роботодавців при влаштуванні людей з інвалідністю. Зроблено висновок, що дані напрями містять в собі реалізацію відповідних заходів, які мають змінюватися у процесі їх виконання. У статті стверджується, що при збереженні тенденцій щодо державної політики з підтримки осіб з інвалідністю кількість працюючих осіб з інвалідністю може різко збільшитися.

Ключові слова: *інвалідність, працевлаштування людей з інвалідністю, аналіз ринку праці, перспективи розвитку ринку праці, напрями удосконалення працевлаштування людей з інвалідністю.*

Як цитувати: Бабич О. В. Перспективи працевлаштування осіб з інвалідністю в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2025. Вип. 1 (80). С. 366–377. <http://doi.org/10.26565/1727-6667-2025-1-20>

Вступ. Питання розвитку ринку праці в Україні є на сьогодні досить складним і важко прогнозованим. Значною мірою це стосується аспектів щодо працевлаштування осіб з інвалідністю. Кількість таких осіб останні, воєнні, роки різко збільшилася. З продовженням збройної агресії російської федерації кількість людей з інвалідністю, як військових так і цивільних, в нашій країні буде збільшуватися. При різкій потребі спеціалістів різних професій на українському ринку праці, все ж, проблема працевлаштування людей з інвалідністю буде загострюватися через диспропорції між пропозицією і потребами ринку. Не зважаючи на трансформації вітчизняного ринку праці стосовно виникнення нових напрямів індустрії, і як наслідок нових спеціальностей, люди з інвалідністю потребують специфічних робочих місць, особливих механізмів забезпечення трудової інтеграції. На сьогодні Україна щодо працевлаштування осіб з обмеженими можливостями напружувала значний обсяг форм і методів, які можуть розвиватися і вдосконалюватися в подальшому.

Огляд літератури. Дослідженню питань працевлаштування осіб з інвалідністю присвячені наукові пошуки значної кількості науковців. Дослідники, що представляють різні регіони та наукові установи розглядають як теоретичні аспекти, так і практичні рекомендації для покращення ситуації на ринку праці України, що свідчить про широку зацікавленість у темі зайнятості людей з інвалідністю. Так, зокрема, ці питання широко були висвітлені у довоєнний час та в період АТО. Зокрема вони розглядаються у працях таких науковців як С. Богданов, С. Брошкова, О. Волгіна, С. Дарієвська, О. Заярнюк, О. Іванова, Т. Марценюк, Б. Мойса, Т. Семигіна та багатьох інших.

Значно активізувався науковий пошук за зазначеною тематикою з початком повномасштабного вторгнення росії в Україну. Роботи щодо зміни ринку праці, його особливостей та працевлаштування осіб з інвалідністю в цей період були зроблені такими науковцями як Р. Атаманюк, А. Базиленко, Г. Давиденко, Т. Демкович, Г. Ломакін, І. Таланчук та іншими. Питання зайнятості людей з інвалідністю, особливо ветеранів війни широко висвітлюються сучасними засобами масової інформації, органами публічної влади. Проте єдиного розуміння і підходів у оцінці як буде змінюватися ринок праці в Україні, і як при цьому будуть працевлаштовуватися люди з особливими потребами не існує.

Тому **метою статті** стало визначення перспектив працевлаштування осіб з інвалідністю на основі аналізу тенденцій розвитку ринку праці в Україні.

Методологія дослідження Для оцінки ринку праці в Україні були використані методи статистичного аналізу та екстраполяції даних. Для прогнозування працевлаштування осіб з інвалідністю був проведений аналіз тенденцій такого працевлаштування та розвитку ринку праці в державі.

Основні результати дослідження

Ринок праці в країні значною мірою корелюється зі станом її економічного розвитку, зміною соціальних тенденцій в суспільстві та державною соціально-економічною політикою та політикою зайнятості. Економісти, у своїх дослідженнях тенденцій на ринку праці, називають різні фактори впливу на процеси його змін. Так, Т. Демкович зазначає, що «податкове надходження у % до ВВП – це показник, що використовується для аналізу податкової політики країни, її ефективності та впливу на економіку, а також є необхідним в якості оцінки стимулів для роботодавців і працівників» [5, с.173]. Дослідниця вказує на ряд інших економічних факторів, що впливають на ринок праці. У залежності від його стану змінюються також умови та стан працевлаштування осіб з інвалідністю, що потребують державного втручання щодо участі у функціонуванні ринку праці. Такого погляду притримуються С. Богданов та Б. Мойса, зазначаючи, що «падіння економіки може призвести до скорочення зайнятості, а відсутність належних компенсацій для забезпечення розумного пристосування не дозволить говорити про збільшення частки зайнятих осіб з інвалідністю в бюджетному секторі та на відкритому ринку праці [2, с. 31]. Тому стан економіки в державі та державне регулювання ринку зайнятості значною мірою впливає на працевлаштування людей з інвалідністю.

Зрозуміло, що ринок праці формується і під впливом зовнішніх факторів. Для України, особливо в останні роки, найважливішим фактором, що вплинув на усі без виключення процеси в країні стала збройна агресія росії. Так, С. Дарієвська та Т. Марценюк у статті «Досвід працевлаштування людей з інвалідністю в Україні (на прикладі ветеранів антитерористичної операції)» [4, с.15] аналізують вплив маскулінності на сприйняття інвалідності серед ветеранів та визначають стратегії адаптації до цивільного життя. Досліджуючи дану проблему, ще до моменту повномасштабного вторгнення росії, дослідниці зазначають, що «працевлаштування людей з інвалідністю в Україні є проблематичним. Зокрема, роботодавці не готові залучати на роботу людей з інвалідністю, оскільки їх не сприймають як потенційних працівників. Відбувається це через те, що в суспільстві існує стереотипне уявлення про те, що людина з інвалідністю не може належним чином виконувати роботу» [4, с.15]. Підтвердженням такого погляду дослідників може стати аналіз статистичних даних щодо зміни тенденцій на українському ринку праці, та зайнятості людей з інвалідністю. Так, на підставі аналізу статистичних даних Державної служби зайнятості України [6], можна стверджувати, що починаючи, ще з 2020 року ситуація в державі була такою, що кількість безробітних перевищувала кількість вакансій на ринку праці (рис.1), що було протилежним для ситуації у попередні роки, навіть у 2019 році.

Слід зазначити, про значний розрив між пропозицією ринку праці, і кількістю людей, які офіційно втратили роботу і стали безробітними. Тобто економіка держави не здатна надати усім бажаючим працювати робочі місця, а значить гарантувати виконання конституційного права на працю. Відносно вирівнювання кількості вакансій і кількості безробітних, що спостерігається станом на 1 січня 2025 року не відображає істинного характеру цього процесу. У статис-

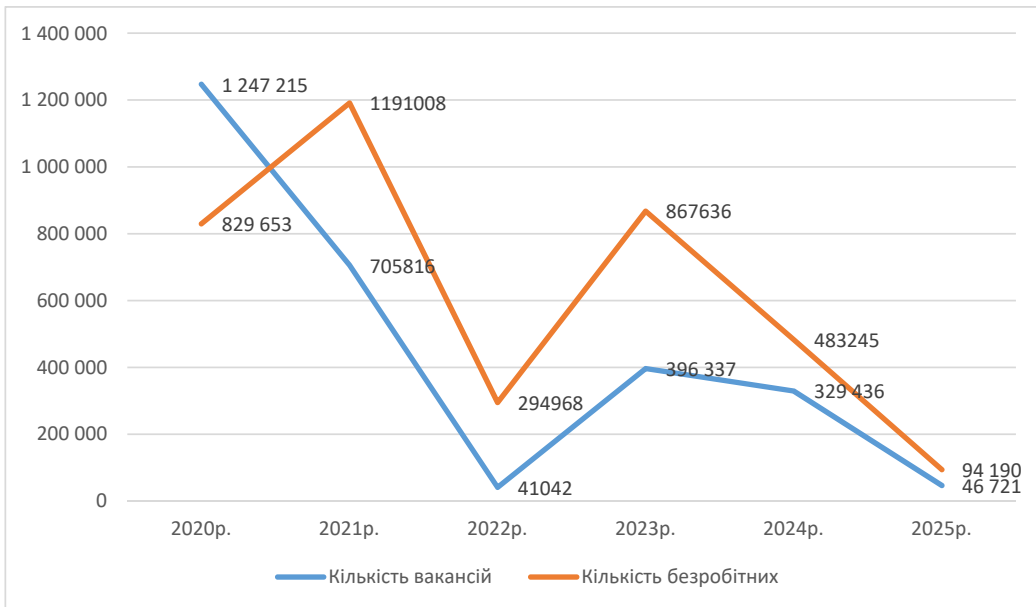

Рис.1. Динаміка змін кількості вакансій, та кількості осіб, які мали статус безробітного станом на 01.01. відповідного року
Fig. 1. Dynamics of changes in the number of vacancies and the number of people who had the status of unemployed as of 01.01. of the corresponding year

тичних даних Державної служби зайнятості поряд з кількістю офіційно зареєстрованих безробітних, з'явилася ще одна категорія – «шукачі роботи». Станом на 01.01.2025 р. Служба вказує таку їх кількість як 114 683 осіб [6]. Як вказує статистика, і на що наголошують і дослідники і медіа «рівень офіційного безробіття в Україні скоротився. За останній рік цей показник досяг історичного мінімуму. Національний банк України опублікував дані, згідно з якими у грудні 2024 року кількість зареєстрованих безробітних впала до 94,2 тисячі, з них 75,8 тисячі – жінки» [7]. Усе ж слід вказати на значне скорочення вакансій на ринку праці, порівняно з пропозицією робочої сили, про що зазначалося вище. Однак, доцільно зауважити, що в загальному, офіційно зареєстровані за цей період дані не завжди реально відображають дійсне положення на ринку праці в окремих сферах.

Так за даними Національного інституту стратегічних досліджень за перше півріччя 2024 року, зазначаючи, що війна внесла суттєві «зміни у функціонування економічної системи України загалом та ринку праці зокрема» [11], спостерігаються процеси, які вказують, що «чисельність робочої сили у віковій групі 15-70 років на початок 2024 р. зменшилася біль ніж на чверть проти 2021 р.» [11]. Крім того у даному дослідженні зазначається, що ринок праці України, «який у період повномасштабної війни відчутно змінився як за структурою, так і за географією, в умовах турбулентності та невизначеності поступово віднов-

люється, реагуючи на нові виклики та вимоги» [11]. Крім того бойові дії, які постійно проходять на території держави, руйнування виробничих потужностей, приводять до змін територіальних потреб у робочій силі, змін структури пропозицій тощо. Підтвердженням цьому є аналіз даних Державної служби зайнятості [6] щодо потреб і пропозицій робочої сили в окремих сферах. Зокрема існує значна кількість галузей, де, незважаючи на загальні тенденції, кількість вакансій перевищує кількість шукачів роботи у цих галузях (рис.2).

Така ж диспропорція між наявністю вакансій і спеціалістів характерна і для інших галузей. Зокрема, дефіцит робочої сили характерний для металургії, легкої промисловості та видобувної галузі [6]. Проте в багатьох інших, спостерігається протилежне явище. Переважає пропозиція у кількості працівників найпростіших, некваліфікованих професій над відповідними вакансіями. Це торкнулося і керівників середньої ланки офісів, виробництв тощо.

Диспропорції ринку праці також пов'язані з тим, що значна частина українців, що є трудовим потенціалом держави, вимушені були мігрувати. Зокрема у зарубіжних джерелах щодо вікових характеристик переміщених осіб, зазначається, що «здебільшого перебували в Болгарії, Угорщині, Молдові, Польщі, Румунії та Словаччині особи 35-59 років – 47%, а переміщених віком 18-34 роки – 25%, що свідчить про найбільш продуктивні вікові групи населення, обмеж-

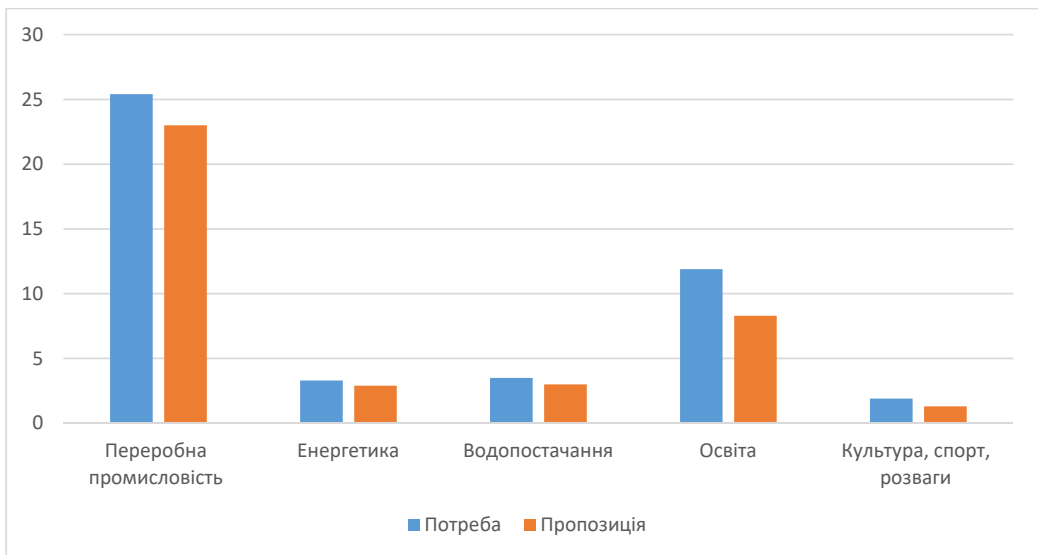

Рис.2. Співвідношення кількості вакансій і шукачів роботи у окремих галузях народного господарства України в першому кварталі 2025 року (тис. осіб)

Fig. 2. The ratio of the number of vacancies and job seekers in individual sectors of the national economy of Ukraine in the first quarter of 2025 (thousands of people)

уючи можливості для збільшення обсягів пропозиції робочої сили» на вітчизняному ринку праці [17;19]. Зрозуміло, що українці переважно таких вікових груп мігрували і до інших країн, що зменшило кількість високопрофесійних спеціалістів в Україні.

У таких умовах турбулентності ринку праці ще складнішим є питання працевлаштування людей з інвалідністю. Сучасні засоби масової інформації, аналітичні центри дають різні оцінки зайнятості людей з інвалідністю. Зокрема, Український кризовий медіа-центр зазначає, що «рівень зайнятості людей з інвалідністю старше 14 років є вкрай низьким – працюють лише 20%, а серед робочої сили людей з інвалідністю приблизно половина не може реалізувати право на працю» [13]. Проте навіть такий відсоток є досить високим для працевлаштування людей з інвалідністю в Україні, оскільки кількість таких людей постійно і різко збільшується. Для порівняння слід зазначити, що на початок 2022 року кількість зайнятих осіб з інвалідністю в Україні становила 14,6%.

За різними джерелами в середньому до початку повномасштабної війни в Україні було близько 8% осіб, що мали першу групу інвалідності, яка як правило не передбачає працевлаштування. Тому більше ніж 90% осіб, що мають другу або третю групу, можуть працювати, за умови забезпечення належного відповідного середовища праці [15]. «У 2023 році офіційно працювали 403,5 тис. осіб з інвалідністю на підприємствах з 8 і більше працівниками» [16].

За даними Міністерства соціальної політики, Міністерства охорони здоров'я та Пенсійного фонду України, на початок 2023 року загальна кількість осіб з інвалідністю складала 2 721,7 тис осіб [15; 16]. Як зазначає О. Мірошніченко, «За два роки чисельність найнятих осіб з інвалідністю зросла на 14%», [10] тобто за 2022-2023 рр. в умовах зростання кількості осіб з інвалідністю через війну та попиту на кваліфіковані кадри, роботодавці більш широко стали приймати на роботу людей з інвалідністю. Аналізуючи різні джерела, слід вказати, що у 32% дорослих осіб з інвалідністю є вища освіта, а у 45% – професійно-технічна [16]. Три чверті людей з інвалідністю мають доступ до Інтернету, тобто вони мають змогу працювати дистанційно. Оскільки кількість осіб з інвалідністю різко збільшилася за роки війни, то значна їх частина (близько 70%) мають досвід роботи [16].

Усе ж маючи ті чи інші спеціальності, люди з інвалідністю не завжди здатні знайти відповідно роботу здебільшого, як уже зазначалося, через диспропорції на ринку праці. Саме на цю проблему вказує Р. Атаманюк, зазначаючи, що «роботодавці зіткнулися з проблемами у наймі кваліфікованих працівників, зазначаючи дефіцит кандидатів та їх невідповідну кваліфікацію» [1, с. 64]. Крім того автор вказує що за воєнні роки зміни на ринку праці, характеризуються зростанням попиту «на універсальні навички, важливість володіння англійською мовою та навичками роботи зі штучним інтелектом. Також важливим фактором є розвиток дистанційної роботи, який змінює підходи до зайнятості та найму працівників» [1, с. 64]. Шляхами подолання диспропорцій у потребах і пропозиціях ринку є навчання. Саме на це вказують А. Базиленко, І. Таланчук, Г. Давиденко, зазначаючи, що за рахунок коштів Фонду соціального захисту людей з інвалідністю, «будуючи власну освітню траєкторію, розуміючи її мету та власні потреби, формуються

дійсно фахівці своєї справи, конкурентоспроможні на ринку праці». [12, с.181]. Тобто слід наголосити, що державна політика стосовно людей з інвалідністю направлена, крім іншого, і на доступність ступеневої освіти.

Одним з напрямів навчання є інформаційні технології. Конкурентоспроможними на ринку праці залишаються професії саме у цій сфері. Зокрема, у 2023 році звіт «Information technology industry in Ukraine» показав, що Україна знаходиться на сьомому місці «за якістю та ефективністю фріланс-працівників у діджитал-середовищі та на 24 місці у топ-55 найбільш привабливих країн для аутсорсингу» [18]. Крім того дана асоціація вказує на те, що ІТ-індустрія в Україні зростає «в порівнянні з 2010 і до 2022 року, в 18,2 рази і займає друге місце серед інших експортоорієнтованих галузей» [18]. Проте ця галузь, хоча і є конкурентоспроможною, вона не може бути єдиною пріоритетною в розвитку економіки держави. Зростання даних технологій також на сьогодні дуже важливе при виробництві «дронів», і в цілому у військово-промисловому комплексі.

Зрозуміло, що регулювання питань працевлаштування осіб з інвалідністю повною мірою залежить від державної політики у цій сфері. Так, С. Брошкова, досліджуючи український досвід працевлаштування людей з інвалідністю, а саме питання рівності та їх інтеграції в суспільство, зазначає: «Щоб врегулювати проблему зайнятості людей з інвалідністю в Україні, держава має ознайомлювати підприємців з особливостями працевлаштування цих осіб, а також проводити загальну роботу з населенням щодо руйнування загальних стереотипів, які склалися в суспільстві» [3]. В Україні існує цілий ряд державних програм, введені пільги та допомоги, спрямовані на підтримку людей з інвалідністю у цілому і щодо працевлаштування зокрема, а саме професійного навчання, стажування та адаптації на робочому місці. Так, наприклад, у 2024 р. було надано компенсацію витрат за облаштування робочих місць працевлаштованих людей з інвалідністю у кількості 1 874, відповідно до кількості осіб [6].

З метою сприяння працевлаштування осіб з інвалідністю Законом України №4219-IX від 15 січня 2025 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення права осіб з інвалідністю на працю» [14] було змінено підходи щодо працевлаштування таких людей, з метою забезпечення їм рівних можливостей на ринку праці. Також змінюється, вдосконалюється система підтримки людей з інвалідністю, що є імплементацією пунктів «g» та «i» Конвенції ООН «Про права осіб з інвалідністю» [8]. Стаття 17 названого вище Закону вказує на необхідність заходів розумного пристосування, зокрема, щодо: «модифікації існуючого та придбання додаткового обладнання та/або допоміжних засобів, необхідних для виконання роботи (служби) особою з інвалідністю; перенесення робочого або навчального місця до іншого зручного для особи з інвалідністю приміщення чи на інший поверх, запровадження надомної та дистанційної роботи» [14] тощо. Тобто даний Закон затверджує певні напрями, заходи, які б сприяли працевлаштуванню осіб з інвалідністю.

Таким чином, реалізуючи політику підтримки людей з інвалідністю щодо працевлаштування, можуть бути виокремлені перспективні напрями з даного питання. Крім законодавчої підтримки до них слід віднести розвиток дистан-

ційної роботи, професійну реабілітацію та навчання, підтримка підприємництва, діяльність щодо обізнаності можливостей роботодавців (рис.3).

Кожен з таких напрямів повинен забезпечуватися реалізацією відповідних заходів, які мають змінюватися у процесі їх виконання. Крім того, слід враховувати те, що люди, які отримали інвалідність у результаті війни потребують психологічної реабілітації, підтримки спеціалістів. На це зокрема вказує Г. Ломакін, зазначаючи, що «вирішальне значення для успішної реінтеграції травмованої особистості в соціум мають такі чинники, як наявність агентів соціально-психологічного супроводу, спосіб їхньої взаємодії з клієнтом та одне з одним та життєва ситуація, у межах якої здійснюється вплив» [9]. При збереженні темпів змін працевлаштування осіб з інвалідністю, які спостерігалися за останні роки, то тенденція росту відсотку вказує, що у найближчі п'ять років кількість працевлаштованих осіб з інвалідністю в Україні може подвоїтися. Звичайно це можливо при незмінності темпів розвитку цифрової індустрії, незмінності політики інклюзивної освіти, налаштованості роботодавців на адаптацію робочих місць для людей з особливими потребами.

Рис.3. Перспективні напрями та заходи щодо підвищення рівня зайнятості осіб з інвалідністю

Fig. 3. Promising directions and measures to increase the employment rate of people with disabilities

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень.

1. Економіка держави в умовах воєнного стану породжує диспропорції в розвитку ринку праці. Кількість безробітних та шукачів роботи перевищує кількість вакансій. Протягом останніх років спостерігається тенденція до зниження даних показників, що свідчить про скорочення робочих місць та вивільнення робочої сили. Такий стан передусім зумовлений руйнуванням виробництва внаслідок воєнних дій. Поряд з цим спостерігається різкий дефіцит кадрів в окремих галузях та сферах, як в освіті, енергетиці, водопостачанні та інших, тобто там, де необхідні кадри з високим рівнем кваліфікації, що зумовлено виїздом працездатного населення за межі України та участі значної кількості чоловічого населення в бойових діях.

2. Працевлаштування осіб з інвалідністю в умовах диспропорції ринку є складним. Станом на кінець 2024 року працюють близько 20% таких осіб (на початок 2022 року кількість зайнятих осіб з інвалідністю в Україні становила 14,6%). Слід вказати на різке збільшення кількості осіб з інвалідністю за роки війни, тому відсоткове порівняння таких працевлаштованих не є достатньо коректним. Завдяки направленій державній політиці з даного питання відсоток працевлаштованих людей з інвалідністю зростає. За два останні роки кількість працевлаштованих осіб з інвалідністю зросла на 14%. На таку ситуацію впливає і той факт, що кількість людей з інвалідністю збільшується у результаті війни, а значить – це люди, які мають і кваліфікацію, і досвід роботи, що при підтримці держави дає їм вищі шанси на працевлаштування.

3. Перспективними напрямками роботи органів публічної влади та приватного сектору щодо працевлаштування осіб з інвалідністю можуть бути законодавча підтримка, розвиток дистанційної роботи, професійна реабілітація і навчання, підтримка підприємництва, діяльність щодо обізнаності можливостей роботодавців. Кожен з названих напрямів повинен включати в себе сукупність окремих відповідних заходів, які мають змінюватися у процесі їх реалізації. Збереження тенденцій щодо державної підтримки осіб з інвалідністю дає підстави стверджувати, що кількість працюючих осіб з інвалідністю може різко збільшитися.

Вплив війни на тенденції та спектр працевлаштування людей з інвалідністю, збереження за рахунок таких осіб трудового кваліфікованого потенціалу держави може бути подальшими науковими розвідками з даного питання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Атаманюк Р. Ф. Ринок праці України: проблеми та можливості їх вирішення. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 1 (271). С.55-65.
2. Богданов С., Мойса Б. Пропозиції до політики щодо працевлаштування осіб з інвалідністю. *Policy Paper*, 2017. С. 40.
3. Брошкова С.Л. Працевлаштування людей з інвалідністю : український досвід. 76-а звітна наукова конференція професорсько-викладацького складу і наукових працівників : матеріали 76 щоріч. наук. конф. проф.-викл. складу і наук. працівників 20 груд.

2020 р. / за ред. О. А. Іванової. Одеса: С. Л. Назарчук, 2020. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/handle/123456789/35071>

4. Дарієвська С., Марценюк Т. Досвід працевлаштування людей з інвалідністю в Україні (на прикладі ветеранів антитерористичної операції). *Наукові праці НаУКМА. Соціологія* / Наукові записки НаУКМА. Соціологія, 2020. С. 37.

5. Демкович Т. Механізм мінімізації тіньової зайнятості в Україні дис. ... доктора філософії : 051 / Львів. Львівський національний університет ім. І. Франка. Львів, 2025. 337 с.

6. Державна служба зайнятості України. Аналітична та статистична інформація. URL: <https://old.dcz.gov.ua/analitics/69>

7. Дефіцит кадрів відчувається у всіх сферах: що відбувається на ринку праці України. УНІАН 29.01.25. URL: https://www.unian.ua/economics/other/shcho-z-rinkom-praci-v-ukrajini-yak-viyna-vplivula-na-rinok-praci-12899355.html#goog_rewarded

8. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю. Дата оновлення: 19.06.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text

9. Ломакін Г. Система соціально-психологічного супроводу людей, що зазнали наслідків травм війни. PMGP. 30.06. 2024. URL: <https://uk.e-medjournal.com/index.php/psp/article/view/508>

10. Мірошниченко О. Інклюзивне працевлаштування. Стрибок через 70 років. Економічна правда. 24.06. 2024. URL: [epravda.com.ua](http://pravda.com.ua).

11. Основні характеристики ринку праці України у першому півріччі 2024 року. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/osnovni-kharakterystyky-rynku-pratsi-ukrayiny-u-pershomu>

12. Працевлаштування людей з інвалідністю: кращі практики: метод. посіб. / Базиленко А., та ін. Київ: Університет «Україна», 2022. 198 с.

13. Працевлаштування людей з інвалідністю: Що потребує уваги? Український кризовий медіа-центр. 20.02.2025. URL: <https://uacrisis.org/uk/pratsevlashtuvannya-lyudej-z-invalidnistyu-shho-potrebuje-uvagy>

14. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення права осіб з інвалідністю на працю : Закон України № 4219-IX від 15 січня 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4219-IX#Text>

15. Створення безбар'єрного простору. Міністерство охорони здоров'я України. URL: <https://moz.gov.ua/uk/zvituvannya-schodo-stvorennja-bezbarernogo-prostoru>

16. Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю. Офіційний вебпортал. URL: <https://www.ispf.gov.ua/>

17. Full-scale Ukraine war enters third year, prolonging uncertainty and exile for millions of displaced. UNHCR. 2024. URL: <https://www.unhcr.org/news/briefing-notes/full-scale-ukraine-war-entersthird-year-prolonging-uncertainty-and-exile>

18. Incredible tech investors guide to Ukrainian IT. 2023. URL: <https://itukraine.org.ua/files/ITIGUIT.pdf>

19. Ukraine Refugee Situation. UNHCR: Operational Data Portal. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

Стаття надійшла до редакції 22.02.2025

Стаття рекомендована до друку 23.03.2025

Oleksandr Babich, graduate student of the Department of Economic Theory and Public Finance of the Educational and Scientific Institute «Institute of Public Administration», V. N. Karazin Kharkiv National University, 4 Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1385-5676> e-mail: saha_alesandr@ukr.net

EMPLOYMENT PROSPECTS FOR PEOPLE WITH DISABILITIES IN UKRAINE

Abstract. The article, through statistical analysis, proved that the labor market in Ukraine under martial law is characterized by significant disparities. Compared to the previous five years, the situation on the labor market has changed to the opposite, since in recent years the number of unemployed and job seekers has exceeded the number of vacancies. Over the past two years, there has been a trend towards a decrease in both vacancies and registered unemployed people, but this indicator does not reflect the real number of job seekers. Along with this, there is a sharp shortage of personnel in certain industries and spheres, such as education, energy, water supply and others, that is, where highly qualified personnel are needed.

The article concludes that thanks to the targeted state policy on employment of people with disabilities, the percentage of employed people is increasing. This situation is also influenced by the fact that the number of people with disabilities is increasing as a result of the war, which means that these are people who have both qualifications and work experience, which, with state support, gives them higher chances of employment. However, employment of people with disabilities in conditions of market imbalance is difficult, and due to the sharp absolute increase in the number of such people, the percentage comparison of employed people is not sufficiently accurate.

The article proposes to consider the following promising areas of work for public authorities, employers, and the public regarding the employment of persons with disabilities: their legislative support, the development of remote work, professional rehabilitation and training, support for entrepreneurship for persons with disabilities, and activities to popularize the advantages of employers in employing people with disabilities. It is concluded that these areas include the implementation of relevant measures, which should change in the process of their implementation. The article argues that if the trends in state policy on supporting persons with disabilities are maintained, the number of working persons with disabilities may increase sharply.

Keywords: *disability, employment of people with disabilities, labor market analysis, labor market development prospects, directions for improving employment of people with disabilities.*

In cites: Babich O. V. Employment prospects for people with disabilities in Ukraine. *Theory and Practice of Public Administration*, 1 (80), 366–377. <http://doi.org/10.26565/1727-6667-2025-1-20> [in Ukrainian].

REFERENCES:

1. Atamanyuk R. F. (2024). The labor market of Ukraine: problems and possibilities of their solution. *Current problems of economics*. 1 (271). 55-65. [in Ukrainian].
2. Bogdanov S. & Moysa B. (2017). Proposals for policy on employment of persons with disabilities. Policy Paper. 40. [in Ukrainian].
3. Broshkova S.L. (2020). Employment of people with disabilities: Ukrainian experience. *76th annual scientific conference of teaching staff and researchers: materials of the 76th*

annual scientific conference of teaching staff and researchers December 20, 2020 / edited by O. A. Ivanova. Odesa: S. L. Nazarchuk, 2020. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/handle/123456789/35071> [in Ukrainian].

4. Darievska S. & Martsenyuk T. (2020). Experience of employment of people with disabilities in Ukraine (on the example of veterans of the anti-terrorist operation). *Scientific works of NaUKMA. Sociology / Scientific notes of NaUKMA. Sociology*. 37 [in Ukrainian].

5. Demkovych T. (2025). Mechanism for minimizing shadow employment in Ukraine dissertation ... Doctor of Philosophy: 051 / Lviv. Lviv National University named after I. Franko. Lviv, 337 [in Ukrainian].

6. State Employment Service of Ukraine. Analytical and statistical information. URL: <https://old.dcz.gov.ua/analitics/69> [in Ukrainian].

7. The shortage of personnel is felt in all areas: what is happening in the labor market of Ukraine. UNIAN 29.01.25. URL: https://www.unian.ua/economics/other/shcho-z-rinkom-praci-v-ukrajini-yak-viyna-vplinula-na-rinok-praci-12899355.html#goog_rewarded [in Ukrainian].

8. UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text [in Ukrainian].

9. Lomakin G. (2024). System of socio-psychological support for people who have suffered the consequences of war trauma. PMGP. 30.06. 2024. URL: <https://uk.e-medjournal.com/index.php/psp/article/view/508> [in Ukrainian].

10. Miroshnychenko O. (2024). Inclusive employment. A leap after 70 years. *Economic Truth*. 24.06. 2024. URL: epravda.com.ua [in Ukrainian].

11. Main characteristics of the labor market of Ukraine in the first half of 2024. National Institute for Strategic Studies. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/osnovni-kharakterystyky-rynku-pratsi-ukrayiny-u-pershomu> [in Ukrainian].

12. Employment of people with disabilities: best practices: methodological manual (2022). Bazylenko A., et al. Kyiv: University «Ukraine». 198. [in Ukrainian].

13. Employment of people with disabilities: What needs attention? Ukrainian Crisis Media Center. 20.02.2025. URL: <https://uacrisis.org/uk/pratsevlashuvannya-lyudej-z-invalidnistyu-shho-potrebuye-uvagy> [in Ukrainian].

14. Law of Ukraine on amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Ensuring the Right of Persons with Disabilities to Work. №. 4219-IX (2025, January 15). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4219-IX#Text>

15. Creation of a barrier-free space. Ministry of Health of Ukraine. URL: <https://moz.gov.ua/uk/zvituvannja-schodo-stvorennja-bezbarernogo-prostoru> [in Ukrainian].

16. Fund for Social Protection of Persons with Disabilities. Official web portal. URL: <https://www.ispf.gov.ua/> [in Ukrainian].

17. Full-scale Ukraine war enters third year, prolonging uncertainty and exile for millions of displaced. UNHCR. 2024. URL: <https://www.unhcr.org/news/briefing-notes/full-scale-ukraine-war-enters-third-year-prolonging-uncertainty-and-exile>

18. Incredible tech investors guide to Ukrainian IT. 2023. URL: <https://itukraine.org.ua/files/ITIGUIT.pdf>

19. Ukraine Refugee Situation. UNHCR: Operational Data Portal. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

The article was received by the editors 22.02.2025

The article is recommended for printing 23.03.2025